

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 10 februari 1933 kl. 2 e. m.

Utlåtande angående Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e och 4:e avd.)

Uti den till riksdagen den 3 januari 1933 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 har Kungl. Maj:t (punkt 1 av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning: bil. 3» fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att *dels* antaga ett i statsrådsprotokollet återgivet förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, *dels ock* såsom kapitalökning för statsverkets fond av rusdrycksmedel för budgetåret 1933/1934 anvisa ett anslag av 46,000 kronor.

Förenämnda författningsförslag är av följande lydelse:

»Förslag

till

förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan sägs, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet, understödjande av nykterhetsnämnder, uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker m. m.

2 §.

Fonden göres räntebärande och förvaltas av statskontoret i enlighet med de närmare föreskrifter, som medelas av Kungl. Maj:t.

3 §.

Fondens avkastning skall beräknas å riksstaten.

Därest avkastningens å riksstaten beräknade belopp överstiger sammanlagda beloppet av anslag till de i 1 § avsedda ändamål, skall skillnaden anvisas såsom kapitalökning å fonden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1933, från och med vilken dag förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) i samma ämne med däri vidtagna ändringar upphör att gälla.»

I samband med Kungl. Maj:ts förenämnda förslag har utskottet till behandling förehått följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

dels två likalydande, väckta, den ena, nr 35, inom första kammaren av herr *A. J. Bårg* m. fl. och den andra, nr 64, inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Gävle m. fl., i vilka motioner hemställts, att § 1 i Kungl. Maj:ts förslag till »förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel» måtte erhålla följande lydelse:

»§ 1.

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan sägs, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet samt understödjande av nykterhetsnämndernas verksamhet»;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena, nr 163, inom första kammaren av herr *J. Bergman* m. fl. och den andra, nr 166, inom andra kammaren av herrar *C. O. Johanson* i Huskvarna och *E. Ljunggren*, i vilka motioner hemställts,

1) att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till ändrade regler för statsverkets fond av rusdrycksmedel måtte medgiva, att de från alkoholhaltiga dryckers tillverkning och försäljning inflytande medlen få för budgetåret 1933/1934 vara tillgängliga för statsregleringen, men att den nu befintliga rusdrycksmedelsfonden lämnas obeskuren;

2) att riksdagen i överensstämmelse härmed måtte antaga följande förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel att gälla för budgetåret 1933/1934:

»Förslag

till

Förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

1 §.

= Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd — — — (= nu gällande förordnings § 2).

2 §.

= Kungl. Maj:ts förslag.

3 §.

= Kungl. Maj:ts förslag.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1933 och gäller till den 1 juli 1934. Under denna tid äger alltså förordningen av den 18 juli 1913 (nr 199) i samma ämne med däri vidtagna ändringar icke gällande kraft.»;

3) att riksdagen måtte hemställa, att Kungl. Maj:t ville föranstalta utredning och framlägga förslag till nästkommande års riksdag, huru med de

medel, som enligt förut gällande bestämmelser skulle avsättas till nämnda fond och till statsskuldamorteringen, för framtiden bör förfaras, varvid må iakttagas, att statsregleringens beroende av inkomster från alkoholhanteringen icke får göras varaktig.

Skulle i strid mot yrkandena i sistnämnda båda motioner större delen av fondens nuvarande medel genom riksdagens beslut i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag eller i annan form berövas densamma, föreslås subsidiärt följande lydelse för 1 §:

»1 §.

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan säges, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, i främsta rummet undervisnings- och upplysningsverksamheten i sådant syfte samt understödande av nykterhetsnämndernas verksamhet.»

Enligt 1932 års riksdags beslut (riksdagens skrivelse nr 307) ha §§ 1 och 2 av förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel följande lydelse (Sv. förf.-saml. 1932: 304):

»1 §.

Av statsverkets behållna inkomster av brännvinstillverkningskatt, rusdrycksförsäljningsmedel, omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker samt maltskatt skall för varje statsregleringsår

dels till en särskild fond avsättas så stort belopp, att detta, jämte till fonden för samma tid enligt 4 § lagd ränteavkastning, uppgår till 5,000,000 kronor,

dels ock för statsskuldens amortering användas ett belopp av 8,000,000 kronor.

2 §.

Fonden, som benämnes statsverkets fond av rusdrycksmedel, är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling, varjämte bidrag ur fonden kunna lämnas för åtgärder till nykterhetens främjande.»

Vid utgången av budgetåret 1932/1933 beräknas rusdrycksmedelsfonden hava en behållning av något över 103 miljoner kronor.

Under erinran att giltighetstiden för det år 1932 beslutade provisoriet för dispositionen av rusdrycksmedlen utgår med nu löpande budgetår har *departementschefen* anfört följande:

Så som förhållandena utvecklats sig, synas tillräckliga skäl icke föreligga att upprätthålla anordningen att för speciella ändamål reservera ifrågavarande statsinkomster. Erfarenheten från senare år ger vid handen, att det icke är möjligt, i varje fall icke utan en fullständig omläggning av vårt skattesystem, att finansiera statsutgifterna utan utnyttjande av dessa inkomster. Man synes ock hava anledning antaga, att den uppfattning rörande betydelsen för nykterhetssträvandena av budgetens successiva frigörande

från rusdrycksmedel, som väsentligen föranlett 1913 års bestämmelser, numera icke med nödvändighet förutsätter en budgetär särställning för dessa medel och att en omläggning därför icke kommer att möta betänkligheter ur nykterhetssynpunkt. Jag vill under nuvarande förhållanden för min del tillstyrka, att inflytande rusdrycksmedel å riksstaten behandlas på samma sätt som statsinkomster i allmänhet samt alltså oakortade tagas i anspråk för budgetära ändamål.

Icke heller torde tillräckliga skäl längre föreligga att bibehålla en särskild fond av rusdrycksmedelsfondens nuvarande storlek. Det ursprungligen avsedda syftet — att reglera sådana ekonomiska förhållanden, som skulle följa av framtida åtgärder för avveckling av rusdryckshanteringen — torde för sitt förverkligande icke vara beroende av tillvaron av en fond. Däremot har det syns mig önskvärt, att av redan fonderade rusdrycksmedel viss del reserveras för att säkerställa medelsanvisning till en del speciella nykterhetsändamål, i främsta rummet sådana, som icke äro av den karaktär, att de under alla förhållanden måste komma att tillgodoses såsom led i den egentliga statsverksamheten. Efter övertägande har jag ansett mig böra förorda, att av rusdrycksmedelsfondens kapital 20 miljoner kronor bibehållas för ifrågavarande syfte.

Vad departementschefen sålunda föreslagit innebär i huvudsak *dels* att inflytande rusdrycksmedel skola från och med ingången av budgetåret 1933/1934 oakortade tagas i anspråk för budgetära ändamål, *dels ock* att av rusdrycksmedelsfondens till omkring 103 miljoner kronor uppgående kapital 83 miljoner kronor tagas i anspråk för finansiering av tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933, medan återstoden, 20 miljoner kronor, alltjämt reserveras för att säkerställa vissa speciella nykterhetsändamål såsom »undervisnings- och upplysningsverksamhet, understödjande av nykterhetsnämnder, uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker m. m.».

I de av herr Bergman m. fl. samt herrar Johanson i Huskvarna och Ljunggren väckta båda likalydande motionerna har yrkats, i första hand att fondkapitalet måtte i sin helhet alltjämt lämnas oberört eller, därest detta yrkande icke bifalles, att § 1 av förordningen måtte erhålla i huvudsak samma lydelse som den i motionerna I: 35 och II: 64 föreslagna. I sistnämnda båda motioner hava herrar Bårg m. fl. och Olsson i Gävle m. fl., under framhållande att frågan om att kunna till vissa speciella nykterhetsändamål säkerställa tillräckliga anslag vore viktigare än frågan om fondens storlek, påyrkat viss ytterligare inskränkning i de speciella ändamål, till vilka fondens tillgångar må användas (»undervisnings- och upplysningsverksamhet samt understödjande av nykterhetsnämndernas verksamhet»).

Utskottet.

Vad departementschefen sålunda i olika avseenden föreslagit, synes utskottet böra av riksdagen godtagas. Detta innebär alltså, bland annat, att för tilläggsstatens finansiering tages i anspråk ett belopp av 83 miljoner kronor av rusdrycksmedelsfondens tillgångar. Här om gör utskottet hemställa under punkt 5:o) av nästföljande utlåtande (nr 13).

Avkastningen för budgetåret 1933/1934 å den till 20 miljoner kronor uppgående återstående behållningen av rusdrycksmedelsfonden har beräknats till 950,000 kronor. Härav skola enligt statsverkspropositionen 904,000 kronor an-

visas för olika nykterhetsändamål, medan återstoden skall tillföras fonden. Rörande det belopp, som sålunda bör till rusdrycksmedelsfonden för budgetåret 1933/1934 avsättas, 46,000 kronor, avgiver utskottet framdeles förslag, efter det riksdagen fattat beslut om ifrågavarande anslag för nykterhetsändamål.

Med avstyrkande alltså av de i ämnet väckta motionerna får utskottet nu hemställa,³

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de av herrar Bärge m. fl., Bergman m. fl., Olsson i Gävle m. fl. samt Johanson i Huskvarna och Ljunggren väckta motionerna I: 35 och 163 samt II: 64 och 166, motionerna I: 163 och II: 166, i vad de avse förordningen om rusdrycksmedelsfonden samt begäran om viss utredning, må antaga det i statsrådsprotokollet över finansärenden den 3 januari 1933 återgivna förslaget till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Stockholm den 10 februari 1933.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius, Lindblad, Widell, Olof Olsson, Bergqvist, Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Carlsson* i Gävle, *Asplund, Ernfors, Gustafsson* i Benestad och *Bagge* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Holmgren, Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Persson* i Fritorp, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna och *Norsell*.

Reservationer:

1) av herrar *Oscar Olsson, Carlsson* i Gävle, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson, Svensson* i Grönvik och *Andersson* i Höör, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och de av herrar Bergman m. fl. samt Johanson i Huskvarna och Ljunggren väckta motionerna I: 163 och II: 166, samt med bifall till de av herrar Bärge m. fl. och Olsson i Gävle m. fl. väckta motionerna I: 35 och II: 64, må antaga följande förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel:

Förslag
till
förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan sägs, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet samt understödande av nykterhetsnämndernas verksamhet.

2 §.

Fonden göres — — — (= Kungl. Maj:ts förslag) — — —
Kungl. Maj:t.

3 §.

Fondens avkastning — — — (= Kungl. Maj:ts förslag) —
— — å fonden.

Denna förordning — — — (= Kungl. Maj:ts förslag) — —
— att gälla.

2) av herrar *Olof Olsson* och *Asplund*.
